

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2026 r.

Sąd Okręgowy [REDACTED] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: sędzia [REDACTED]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 stycznia 2026 r. [REDACTED]

sprawy [REDACTED]

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie**

o prawo do zasiłku macierzyńskiego

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział
w Warszawie

od wyroku Sądu Rejonowego [REDACTED] IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych

z dnia 29 października 2025 r. sygn. akt IV U 202/25

oddala apelację.

Uzasadnienie

Decyzją z 18.07.2025 r., znak: 440000.603.3851.2025-ZAS, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, na podstawie art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. jedn. Dz.U. z 2025 r., poz. 501 ze zm.), odmówił [REDAKTOWANE] prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od 6.06.2025 r. do 8.01.2026 r. na dziecko urodzone [REDAKTOWANE] 2020 r.

Organ rentowy argumentował, że w dacie porodu matka dziecka nie posiadała tytułu do ubezpieczenia chorobowego, co w ówczesnym stanie prawnym uniemożliwiało ojcu - [REDAKTOWANE] nabycie prawa do zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego. Dodatkowo wskazał na niedopuszczalny zbieg okresów zasiłkowych z wnioskiem dotyczącym drugiego dziecka ubezpieczonego, urodzonego [REDAKTOWANE] r.

W odwołaniu [REDAKTOWANE] domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania mu prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy. Zarzucił organowi rentowemu naruszenie zasad równego traktowania, wskazując, iż od 26.04.2023 r. prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ma charakter samodzielny i jest niezależne od statusu ubezpieczeniowego matki w dniu porodu. Podniósł, że odmienna interpretacja stanowi dyskryminację ojców ze względu na płeć, co jest sprzeczne z prawem unijnym i aktualnym orzecznictwem Sądu Najwyższego. Odnośnie zbiegu świadczeń odwołujący wskazał na ograniczenie pierwotnego żądania pismem z 20.08.2025 r. oraz wydanie przez ZUS decyzji odmownej w tamtej sprawie.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, podtrzymując tezę o braku uprawnień odwołującego z uwagi na brak ubezpieczenia matki w dacie [REDAKTOWANE] 2020 r.

Wyrokiem z dnia 29.10.2025 r. Sąd Rejonowy w [REDAKTOWANE] zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał [REDAKTOWANE] prawo do zasiłku macierzyńskiego za sporny okres od 6.06.2025 r. do 8.01.2026 r.

Sąd Rejonowy ustalił, iż rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie zapadło w następującym stanie faktycznym i prawnym:

████████████████████ od dnia ██████████. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz płatnika składek ██████████. Okoliczność ta pozostawała w sprawie bezsporna.

W dniu ██████.2020 r. urodziła się córka odwołującego – ██████████. Bezsporne między stronami było również to, iż matka dziecka - ██████████ w dacie porodu nie posiadała tytułu do ubezpieczenia chorobowego, a w konsekwencji nie pobierała zasiłku macierzyńskiego z tytułu urodzenia małoletniej.

W dniu 5.06.2025 r. ██████████ wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego, obejmujący czas od 6.06.2025 r. do 8.01.2026 r. W toku postępowania wyjaśniającego ubezpieczony, pismem z dnia 20.08.2025 r., dokonał ograniczenia żądania w równoległe toczącej się sprawie o zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia drugiego dziecka (ur. ██████████ r.). Modyfikacja wniosku polegała na wyłączeniu okresu od 6.06.2025 r. do 9.09.2025r., co miało na celu wyeliminowanie zbiegu roszczeń o zasiłek za ten sam przedział czasowy.

W ocenie Sądu Rejonowego, stanowisko organu rentowego, opierające się na założeniu, iż z uwagi na datę urodzenia dziecka (██████████2020 r.) zastosowanie znajdują wyłącznie przepisy w brzmieniu sprzed nowelizacji Kodeksu pracy z dnia 9.03.2023 r., jest błędne. Zakład bezzasadnie wywiódł, że prawo ojca do świadczeń ma charakter wyłącznie pochodny i jest uwarunkowane posiadaniem przez matkę dziecka statusu ubezpieczonej w dacie porodu.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 oraz art. 29a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 501), zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonym przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego. Na mocy art. 182^{1a} § 4 k.p., każdemu z rodziców przysługuje wyłączne prawo do 9 tygodni urlopu rodzicielskiego, którego nie można przenieść na drugiego rodzica. Ponadto, wprowadzony nowelizacją art. 31 ust. 3h ustawy

zasiłkowej wprost reguluje finansowanie zasiłku pobieranego przez ojca w sytuacji, gdy matka dziecka nie jest objęta ubezpieczeniem chorobowym.

Sąd Rejonowy w pełni podzielił ugruntowaną linię orzecniczą Sądu Najwyższego (m.in. wyrok z 18.10.2023 r., sygn. I PSKP 24/22), zgodnie z którą uzależnienie prawa ojca-pracownika (lub ubezpieczonego) do urlopu i zasiłku od statusu ubezpieczeniowego matki stanowi przejaw niedozwolonej dyskryminacji ze względu na płeć. Wykładnia literalna art. 180 § 5 k.p., odmawiająca ojcu świadczeń w przypadku braku ubezpieczenia matki, pozostaje w sprzeczności z prawem unijnym, w szczególności z dyrektywą 2006/54 oraz dyrektywą 2019/1158 (tzw. dyrektywą work-life balance).

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji zastosował również tzw. regułę Jonkmann, nakazującą przyznanie osobie dyskryminowanej uprawnień przewidzianych dla grupy uprzywilejowanej. Oznacza to, że prawo ubezpieczonego do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ma charakter samodzielny i indywidualny. Skoro od 26.04.2023 r. polski porządek prawny (pod wpływem prawa unijnego) odszedł od zasady akcesoryjności tych uprawnień, odmowa przyznania świadczenia ubezpieczonemu z powołaniem na brak ubezpieczenia matki w 2020 r. nie znajduje ochrony prawnej.

Odnosząc się do podnoszonej przez ZUS kwestii zbiegu świadczeń, Sąd Rejonowy uznał ten zarzut za bezzasadny i wskazał, iż odwołujący skutecznie ograniczył wniosek o zasiłek macierzyński z tytułu urodzenia drugiego dziecka w dniu [REDAKTOWANE] r., wyłączając z niego okres od 6.06.2025 r. do 9.09.2025 r. Tym samym sporne okresy zasiłkowe nie pokrywają się, co usuwa przeszkodę do przyznania świadczenia.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 501 – dalej: „ustawa zasiłkowa”) – *(w apelacji omyłkowo wskazano na przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych)* w związku z art. 34 ust. 1–3 oraz art. 41 ustawy z dnia 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 641 – dalej: „ustawa nowelizująca”) poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie,

polegające na przyjęciu, że ubezpieczony spełnił przesłanki do nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres od 6.06.2025 r. do 8.01.2026 r. z tytułu urodzenia córki [REDAKTED] w dniu [REDAKTED].2020 r., podczas gdy:

a) matka dziecka w dacie porodu nie posiadała tytułu do ubezpieczenia, a w stanie prawnym obowiązującym do 25.04.2023 r. prawo ojca do zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego było ściśle uzależnione od uprzedniego wykorzystania przez matkę zasiłku za okres urlopu macierzyńskiego;

b) odwołujący w okresie przejściowym (tj. od 2.08.2022 r. do 26.04.2023 r.) nie legitymował się prawem do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ani jego części, co w świetle art. 41 ustawy nowelizującej wyklucza możliwość zastosowania wobec niego nowych, korzystniejszych zasad nabywania uprawnień;

c) nawet przy hipotetycznym założeniu ubezpieczenia matki, okres zasiłkowy wygasłby w marcu 2021 r., zaś przepisy intertemporalne ustawy nowelizującej precyzyjnie określają krąg osób uprawnionych do zasiłku na dzieci urodzone przed dniem jej wejścia w życie, do którego ubezpieczony nie należy.

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 29a ust. 1 ustawy zasiłkowej w zw. z art. 34 ust. 1–3 oraz art. 41 ustawy nowelizującej poprzez błędne przyznanie ubezpieczonemu prawa do świadczenia za cały sporny okres, w tym za czas od 6.06.2025 r. do 9.06.2025 r., w sytuacji gdy okres ten pokrywa się z okresem pobierania przez ubezpieczonego zasiłku macierzyńskiego na drugie dziecko (ur. [REDAKTED] r.). Sąd pierwszej instancji, mimo odnotowania tego faktu w części ustalającej, wadliwie przyznał prawo do świadczenia za okres zdublowany, co prowadzi do nieuzasadnionego zbiegu świadczeń z tego samego tytułu.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania [REDAKTED] i zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty ewentualnie, uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie zaistniały przesłanki określone w art. 148¹ §1 k.p.c., uzasadniające wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym. Skoro stan faktyczny

pozostawał między stronami niesporny, a kluczowy dla sprawy spór o charakterze prawnym został wyczerpująco przedstawiony w pismach procesowych, Sąd uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie wniesie do sprawy nowych okoliczności.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i przyjmuje je za własne, co czyni zbędnym ich szczegółowe powtarzanie w niniejszym uzasadnieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.01.1999 r., I PKN 521/98).

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy prawo ubezpieczonego ojca do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ma charakter akcesoryjny i jest bezwzględnie uzależnione od statusu ubezpieczeniowego matki w dacie porodu. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji słusznie uznał, iż odmowa przyznania świadczenia ubezpieczonemu wyłącznie z powodu braku tytułu ubezpieczenia chorobowego matki w dniu █████.2020 r. stanowi przejaw niedozwolonej dyskryminacji ze względu na płeć, zakazanej przez art. 14 ust. 1 lit. c oraz art. 9 dyrektywy 2006/54.

Należy podkreślić, że uzależnienie aktywacji uprawnień ojca od wcześniejszego nabycia praw przez matkę dziecka tworzy barierę prawną, która uderza bezpośrednio w rolę ojca jako pełnoprawnego opiekuna. Taka konstrukcja przepisów krajowych, w świetle standardów unijnych, jest nieakceptowalna, gdyż utrwała tradycyjny podział ról społecznych i ogranicza mężczyznom możliwość korzystania z uprawnień rodzicielskich na równi z kobietami. Sąd Rejonowy trafnie przyjął, że prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego winno być postrzegane jako indywidualne i samodzielne uprawnienie ubezpieczonego rodzica, wynikające z faktu posiadania przez niego własnego tytułu do ubezpieczeń, a nie jako prawo pochodne, którego byt zależy od sytuacji prawnej osoby trzeciej (matki dziecka). Każda inna interpretacja, preferująca wykładnię ściśle literalną, prowadziłyby do sankcjonowania nierównego traktowania ubezpieczonych ojców w dostępie do ochrony socjalnej związanej z rodzicielstwem.

Z perspektywy sądowego stosowania prawa Zakład Ubezpieczeń Społecznych – jako instytucja państwowa i jednocześnie organ państwa członkowskiego – podlega w pełnym zakresie zasadom bezpośredniego skutku oraz pierwszeństwa prawa unijnego. Oznacza to, że organ rentowy, a w ślad za nim sąd powszechny, ma nie tylko prawo, ale przede wszystkim ustawowy obowiązek badania zgodności norm krajowych z dyrektywami unijnymi. W sytuacji stwierdzenia kolizji, pierwszeństwo przyznać należy normie proeuropejskiej, co skutkuje

koniecznością pominięcia tych przepisów prawa krajowego, które stoją w sprzeczności z porządkiem wspólnotowym.

Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 18.10.2023 r. sygn. I PSKP 24/22, przywołanym przez Sąd Rejonowy, wyłącznie literalna i formalistyczna wykładnia art. 180 § 5 k.p., uzależniająca aktywację uprawnień ojca od statusu ubezpieczeniowego matki, w sposób rażąco narusza unijny standard równego traktowania.

Sąd Okręgowy podkreśla, że proeuropejska wykładnia przepisów nie jest jedynie opcją interpretacyjną, lecz wymogiem wynikającym z przynależności do struktur unijnych. Prawdliwość tego kierunku wykładni została definitywnie potwierdzona przez Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z 25.02.2021 r. w sprawie C-129/20. TSUE jednoznacznie wykluczył dopuszczalność uregulowań krajowych, które uzależniają prawo do urlopu rodzicielskiego od posiadania przez rodzica statusu ubezpieczonego w dacie narodzin dziecka. Tym samym, skoro dyrektywa 2006/54 (w zw. z późniejszą dyrektywą 2019/1158) przyznaje ojcu prawo do świadczeń z tytułu opieki nad dzieckiem jako uprawnienie indywidualne, krajowe organy rentowe nie mogą skutecznie powoływać się na brak ubezpieczenia matki jako przesłankę negatywną, niweczącą to prawo.

W realiach niniejszej sprawy kluczowe znaczenie ma fakt, iż sytuacja prawna ubezpieczonych niebędących pracownikami – w tym zleceniobiorców – została na mocy art. 29a ust. 1 ustawy zasiłkowej nierozzerwalnie powiązana z systemowymi rozwiązaniami Kodeksu pracy. Jak trafnie i jednoznacznie wywieziono w judykaturze (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10.08.2016 r., sygn. III UK 209/15 oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24.03.2015 r. w sprawie P 42/13), ustawowe odesłanie do przepisów prawa pracy nie ma charakteru wyłącznie technicznego czy instrumentalnego. Istotą tego zabiegu legislacyjnego jest inkorporowanie na grunt ustawy zasiłkowej pełnego wzorca uprawnień przewidzianego dla pracowników, co obejmuje nie tylko wymiar czasowy świadczeń, ale również aksjologię ich przyznawania.

Skoro zatem w świetle prawa unijnego i krajowego pracownik - ojciec nie może być dyskryminowany w dostępie do świadczeń rodzicielskich ze względu na status ubezpieczeniowy matki dziecka, to ten sam standard ochrony i identyczny model uprawnień musi zostać rozciągnięty na ubezpieczonego [REDAKTOR]. Fakt, iż wnioskodawca legitymuje się innym tytułem podlegania

ubezpieceniom społecznym niż stosunek pracy, nie może stanowić podstawy do uszczuplenia jego praw rodzicielskich. Każda inna interpretacja, zmierzająca do utrzymania zależności uprawnień zleceniobiorcy od sytuacji prawnej osoby trzeciej (matki), prowadziłaby do nieakceptowalnego i konstytucyjnie wadliwego różnicowania sytuacji prawnej rodziców-ubezpieczonych. Sąd Okręgowy podkreśla, iż ochrona przed dyskryminacją ze względu na płeć ma charakter uniwersalny i musi być stosowana z taką samą mocą wobec wszystkich kategorii ubezpieczonych, którzy realizują swoje prawo do opieki nad dzieckiem.

Chybiony jest też zarzut organu rentowego, że odwołujący się w okresie przejściowym (tj. od 2.08.2022 r. do 26.04.2023 r.) nie legitymował się prawem do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego ani jego części, co w świetle art. 41 ustawy nowelizującej wyklucza możliwość zastosowania wobec niego nowych, korzystniejszych zasad nabywania uprawnień. Przyznając wnioskodawcy prawo do zasiłku macierzyńskiego, Sąd Rejonowy zastosował proeuropejską wykładnię przepisów, a nie regulacje wynikające z ustawy nowelizującej przepisy kodeksu pracy, dlatego terminy wskazane w przepisach intertemporalnych ustawy nowelizującej nie mają w sprawie niniejszej znaczenia.

Odnosząc się natomiast do podnoszonego przez organ rentowy zarzutu dotyczącego rzekomego zbiegu świadczeń w okresie od 6.06.2025 r. do 9.06.2025 r., Sąd Okręgowy uznał go za całkowicie bezprzedmiotowy i niemogący rzutować na ocenę prawidłowości zaskarżonego wyroku. ██████████ w dniu 20.08.2025 r. złożył pismo korygujące (POG), którym skutecznie ograniczył swoje pierwotne roszczenia dotyczące zasiłku na drugie dziecko (ur. ██████████ r.). Czynność ta miała kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia, gdyż definitywnie wyeliminowała ryzyko „podwójnego finansowania” opieki nad dziećmi oraz pobrania nienależnego świadczenia za ten sam przedział czasowy.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, że w obliczu dobrowolnej modyfikacji wniosku przez wnioskodawcę oraz wydania przez organ rentowy decyzji odmownej w sprawie zasiłku na drugie dziecko, przeszkoda o charakterze faktycznym wskazywana przez organ rentowy - zbieg świadczeń - przestała istnieć. Sąd Okręgowy podkreśla, iż formalistyczne trzymanie się pierwotnej treści wniosku, z pominięciem jego późniejszego ograniczenia, naruszałoby zasadę rzetelności postępowania i nie znajdowało uzasadnienia w rzeczywistym stanie ubezpieczeniowym wnioskodawcy. W konsekwencji, wobec braku realnego

zdublowania okresów zasiłkowych, zarzut apelacji w tym zakresie uznać należało za chybiony.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

sędzia [REDACTED]